

Adaptation of Syrian Refugee Students to the Educational Process: Student and Teacher Views

Kevser ARSLAN¹

Aslı GÖRGÜLÜ²

Abstract

This study aims to determine the views of students and teachers regarding the adaptation of Syrian refugee students to the teaching process. Based on this objective, the study group consists of 10 teachers from different disciplines working in public schools and 10 Syrian refugee students enrolled in the seventh grade. Criterion sampling, one of the purposeful sampling methods, was used to determine the study group, selecting Syrian refugee students and teachers who teach refugee students. Research data were collected face-to-face through semi-structured interviews designed to determine the participants' views. The data obtained from the interviews were analyzed using content analysis techniques. The research results revealed that students faced language problems most frequently during their adaptation process, were reluctant to participate in teaching activities, and experienced problems adapting to their peers. It was also determined that students lagged behind in following lessons and had difficulty understanding certain topics. Recommendations for improving the adaptation process included developing students' language skills, simplifying topics to suit their levels, providing additional support through extra lessons, and organizing teaching materials in a more understandable way.

Keywords: Syrian Students, teaching process, adaptation, student, teacher.

¹Dr., Yıldız Technical University, Faculty of Education, Department of Mathematics and Science Education, Istanbul, kevser.arslan@yildiz.edu.tr, ORCID No: <https://orcid.org/0000-0003-0658-7175>

²Prof. Dr., Yıldız Technical University, Faculty of Education, Department of Mathematics and Science Education, Istanbul, agorgulu@yildiz.edu.tr, ORCID No: <https://orcid.org/0000-0001-8433-9893>

Siirt Eğitim Dergisi

Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi: 28.03.2025

Kabul Tarihi: 01.12.2025

Suriye Göçmeni Öğrencilerin Öğretim Sürecine Uyumu: Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri

Kevser ARSLAN¹
Aşlı GÖRGÜLÜ²

Özet

Bu çalışmada, Suriye göçmeni öğrencilerin öğretim sürecine ait uyumlarına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçtan yola çıkılarak çalışma grubunu, devlet okulunda görev yapan farklı branşlarda 10 öğretmen ile yedinci sınıf düzeyinde öğrenim gören 10 Suriye göçmeni öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme türüne başvurulmuş, Suriye göçmeni olan öğrenciler ve göçmen öğrencilere eğitim veren öğretmenler seçilmiştir. Araştırma verileri, katılımcıların görüşlerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşmeler ile yüz yüze toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi tekniğine başvurulmuş ve çözümlenmiştir. Ulaşılan araştırma sonuçları; öğrencilerin uyum süreçlerinde en fazla dil problemleriyle karşı karşıya kaldıklarını, öğretim faaliyetlerinde katılımda çekingen davrandıklarını, akranlarıyla uyum sorunları yaşadıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca öğrencilerin ders takibinde geri planda kaldıkları ve bazı konuları anlamakta güçlük çektikleri tespit edilmiştir. Uyum sürecinin iyileştirilmesi yönünde; öğrencilerin dil becerilerinin geliştirilmesi, konuların seviyelerine uygun olarak basitleştirilmesi, ek derslerle takviye sağlanması, öğretim materyallerinin daha anlaşılır biçimde düzenlenmesine dönük öneriler ön plana çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Suriyeli Öğrenciler, öğretim süreci, uyum, öğrenci, öğretmen

¹Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, İstanbul, kevser.arslan@yildiz.edu.tr, ORCID No: <https://orcid.org/0000-0003-0658-7175>

²Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, İstanbul, agorgulu@yildiz.edu.tr, ORCID No: <https://orcid.org/0000-0001-8433-9893>

For citation: Arslan, K., & Görgülü, A. (2025). Suriye göçmeni öğrencilerin öğretim sürecine uyumu: öğrenci ve öğretmen görüşleri *Siirt Eğitim Dergisi*, 5(2), 180-204. DOI: [10.58667/sedder.1667639](https://doi.org/10.58667/sedder.1667639)

Giriş

Göç, özellikle son yıllarda küresel ölçekte dikkat çeken ve sıklıkla tartışılan bir konu haline gelmektedir. Tarihsel süreçte giderek artan göç hareketleri, günümüzde ulusal sınırları aşarak dünya genelinde toplumsal, siyasal ve ekonomik etkiler yaratmakta; birçok ülkede gündemin ön sıralarında yer almaktadır. Göç, dünya ülkelerinin politikalarında stratejik bir öneme sahip çok boyutlu bir olgudur. Günümüzde göç, akademik, politik ve sosyal bağlamlarda kapsamlı analizlere konu olmaktadır. Bu nedenle, göç ve göçmenlik konusu, diğer tartışmaların önüne geçirilerek kapsamlı bir şekilde ele alınmalı ve göç sürecinde yaşanan zorluklarla etkin bir biçimde mücadele edilmelidir. Göç ve göçmen olgusu, demografik değişimler, ekonomik etkiler ve sosyal uyum gibi somut göstergeler ışığında önemle değerlendirilmeli; mevcut güçlüklerin aşılmasına yönelik kapsayıcı ve sürdürülebilir politikalar geliştirilmelidir.

Göç, bireylerin bir yerden başka bir yere kısa veya uzun süreli gitme durumu olarak açıklanabilmektedir. Ülke içinde yapılan göç iç göç; ülke dışına yapılan göç dış göç biçiminde tanımlanmaktadır. Çok yönlü bir yapıya sahip olması dolayısıyla toplumun alt ve üst yapısını bir bütün olarak etkilediği ve önem verilmesi gereken bir olgu olduğu açıktır (Günkör, 2018). Dünya üzerinde farklı bölgelerde çeşitli faktörlere (savaş, ekonomik vb.) bağlı olarak, bireyler daha iyi bir yaşam arama amacıyla zorunlu veya isteğe dayalı ülkelerinden ayrılmaktadırlar. Bireylerin gerçekleştirmiş olduğu göç hareketliliği, hem kendini hem de göçmen oldukları ülkeyi sosyolojik, psikolojik, ekonomik gibi açılardan etkilemektedir (Işık vd.,2021). Göçün toplumlardaki olası etkileri, sosyal, politik ve psikolojik etkiler çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu kapsamda dışlanma, toplumsal hareketlere katılım güçlükleri, uyum problemleri, ekonomik zorlukların yanı sıra anksiyete, stres ve depresyon gibi psikolojik sorunlar da sıkça görülmektedir (Ergün, 2022).

Göç, sosyal, toplumsal ve ekonomik birçok alanda etkisini göstermekte olup, eğitim alanını da farklı açılardan etkileyen ve uyum sürecinde kritik bir rol oynayan bir yapıdır. Bu bağlamda etkilenmiş olan alanlardan birinin de eğitim olduğunu belirtmek kaçınılmaz olacaktır. Göçmen öğrencilerin okul sistemine başarılı bir biçimde entegrasyonun sağlanması, en büyük zorluklardan biri olarak ifade edilmektedir (Heath vd.,2008). Benzer biçimde Bravo Moreno (2009), mülteci ve göçmen grupların ev sahibi ülkelerin kimliklerini ve eğitim sistemini etkilediklerini savunmaktadır. Göç, birçok alanda göstermiş olduğu etkiler yönüyle çok boyutlu olarak analiz edilmelidir ki, bu boyutlardan birisi de eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır (Altunbaş, 2020; Aydeniz & Sarıkaya, 2021).

Göç sürecinden yansıyan toplumsal problemlerden en fazla etkilenen yaş grubu kitlesinin çocuklar olduğunu belirtmek mümkündür. Göç deneyimi, travmatik durumlarla karşılaşmış ve alıştıkları ülkelerden ayrılmak zorunda kalan çocuklar için zorlu bir süreçtir. Göç edilen ülkedeki bulunabilecek koşullardan ve karşılaşılabilecek problemlerden etkilenebilecek dezavantajlı bireylerin başında okul çağındaki çocuklar gelmektedir. Dezavantajlı konumunda yer alan göçmen çocuklara sunulan olanakların yetersizliği etkilenme durumlarını arttırabilecektir (Koşar & Aslan, 2020). Arslan & Uslu (2020) tarafından göçmenlerin temel ihtiyaçlarının giderilmesi sonrasında eğitim haklarının sağlanması, göçmen oldukları ülkelerinin sorumluluğu olarak gösterilmektedir. Dil yoksunluğu, kültürel yapıdaki farklılıklar ve ekonomik sıkıntılar göçmen çocukları eğitim ve öğretimden mahrum bırakan gerekçeler arasında sayılabilmektedir (Gün & Yüksel, 2021). Göçmen öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerine katılımlarının desteklenmesinin önemini vurgulanmaktadır. Benzer biçimde Schachner vd.(2019) farklı kültürdeki öğrencilerin kendilerini ait hissedebileceği ve başarılı olabilecekleri bir eğitim ortamı tasarlayabilmenin önemine işaret etmektedir.

Türkiye, bulunduğu coğrafi konum ve stratejik önemi nedeniyle önemli göç akınlarının merkezi haline gelmektedir (Şimşek & Kula, 2018). Suriyeli vatandaşların ülkelerinde yaşanmış olan iç savaş ve karışıklıklar, ülke düzeninde birçok sorunu beraberinde getirerek, bireyleri en temel ihtiyaçlarını yerine getiremeyecek duruma karşı karşıya bırakmıştır. Bu durum komşu ülke olan Türkiye'ye doğru kitlesel yoğun göç akımlarını başlatmıştır (Ağcadağ Çelik, 2019). Türkiye, iç savaş gerekçesiyle ülkelerinden ayrılmak zorunluluğu yaşayan çok sayıda Suriye vatandaşı ev sahipliği

yapmıştır (Atalay vd., 2022). 2024 Dünya Göç Raporu, 2011 yılından bu yana geçen yaklaşık on yıllık bir süre zarfında artma ve azalmayla birlikte yaklaşık 3,5 milyon Suriye göçmen sayısının varlığına işaret etmektedir. Mevcut rapor, Türkiye'nin dünya üzerinde en fazla Suriyeli mülteci barındıran ülke konumunda olduğunu açıkça göstermektedir (International Organization for Migration [IOM], 2024). Bu bağlamda Türkiye, dünya genelinde en fazla göç alan ülkelerden biri olarak değerlendirilmektedir. Bu nüfusun %47'si 18 yaş altındaki bireylerden oluşmakta ve bu grubun yaklaşık üçte biri, yani yaklaşık 485.000 çocuk, 5–17 yaş aralığında yer almakta ve okul çağındaki nüfus kapsamında değerlendirilmektedir (IOM, 2024). Bu noktada okul çağındaki göçmen çocukların eğitime katılma oranları, kapsamlı politika ve uygulamaları zorunlu kılmaktadır. Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmenlerin önemli bir bölümünü okul çağındaki çocukların oluşturması, konunun dikkate değer bir toplumsal mesele olduğunu ortaya koymakta ve üzerinde durulması gerekliliğine işaret etmektedir. Okul çağında bulunan göçmenlerin eğitim ihtiyaçlarının giderilmesine ait çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye'nin göç alan ülkelerden biri olması ve göç hareketleri sebebiyle eğitim politikalarının etkilenmiş olduğu yadsınamaz bir gerçektir (Şimşek & Kula, 2018). Ülkemizde kalacağı süre henüz belirsiz olan Suriyeli göçmenlerin büyük oranda eğitim çağındaki çocuklardan oluşması, verilmesi gereken değeri ciddi boyutlara taşımaktadır. Ülkemizdeki göçmen öğrencilerin uyum sağlamalarında ve geçmişte yaşanan olumsuz tecrübelerinin geride bırakılmasında, eğitim önemli bir araç olarak gösterilmektedir (Eren, 2019; Özbek vd., 2021). Ülkemizde yaşayan göçmenler arasında çocukların eğitimlerine ait süreçler, odak noktası halini almaktadır. Göçmen ve mülteci uyumunda eğitim etkili bir araç olarak görülmekte ve başarılı bir şekilde yerine getirildiğinde topluma sosyal ve yapısal entegrasyonun güçlendirilmesi fayda sağlayabilmektedir (Çelik & İçduygu, 2019). Bireylerin toplum içine uyum göstermeleri, eğitim sürecinde aktif olmaları, akranlarıyla iletişim kurma becerileri öğretim süreçlerini etkileyebilmektedirler (Üstündağ Şener & Başkan, 2021). Bu anlamda, ülkemizde süreklilik sağlayan göç hareketlerinin eğitim düzeni ve gidişatı üzerinde önemli girdi ve çıktı oluşturduğunu ifade etmek mümkündür.

Göçmen nüfusun eğitime dâhil edilme süreci, çeşitli zorluklarla sancılı geçebilmektedir. Göçmen öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları dil öğrenimi, okula devam ve eğitim sistemine uyum; sosyal ihtiyaçları iletişim, aidiyet ve güçlü kimlik; duygusal ihtiyaçları ise güvenlik ile travmayla başa çıkmadır (Khalid vd., 2023). Farklı kültürlerin oluşturabileceği sınıf ortamını yönetmek ve karşılaşılan güçlükler ile baş etme süreci bir mücadele gerektirebilir (Börü & Boyacı, 2016). Kendir ve Güneşli (2021) göçmen öğrencilerin; öğretmenlerine, sınıf arkadaşlarına, okul kural ve kültürüne sarsıntılı bir uyum sağlama süreciyle karşı karşıya kaldığını belirtmektedir. Gerçekleştirilen çalışmalar, idareci ve öğretmenlerin göçmen öğrencilerin örgün eğitime dâhil edilmesi sürecinde kültürel, iletişimsel, davranışsal ve ekonomik sorunlar karşılaştıklarını göstermektedir (Erdem, 2017; Otman & Aydoğan, 2024; Sarıahmetoğlu & Kamer, 2021; Şimşir & Dilmaç, 2018). Ders materyali eksikliği, akademik başarısızlık, dil yetersizliği, okula uyum problemleri, dışlanma, akran zorbalığı gibi birçok sorunun varlığına dikkat çekilmiştir (Yalçın, 2024). Eğitim yaşamlarında yerel dili bilmeme, derslere katılamama, sosyalleşmede yaşanan güçlükler, uyum sürecini önemli ölçüde zorlaştırmaktadır (Atagül vd., 2025). Öğrencilere öğretim programlarının uygun olmadığı, öğrencilerin sınıf içi iletişimlerinde problemler yaşadığı ve velilerinin öğretim sürecine dâhil olamadıkları tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak öğretmenlerin Suriye göçmeni öğrencilerin velileriyle iletişimde bulunmaları güçleşmektedir (Öner & Dur, 2023; Sarmini vd., 2020). Öte yandan dil yetersizliğinin ise göçmen öğrencilerin örgün eğitime uyum sağlamalarını güçleştiren en temel engellerden biri olduğu vurgulanmıştır (Aydeniz & Sarıkaya, 2021; Doğan & Avcıoğlu, 2022). Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları dil engeli, öğrencilerin akademik performansları yanı sıra Türk öğrencilerle olan sosyal ilişkilerini geliştirmelerini ve okul ortamına uyumlarını da sekteye uğratmaktadır (Sarmini vd., 2020). Öğrencilerin dil öğrenme sürecinde yaşadıkları zorlukların; sosyal çevre ve aile desteğinden yoksun kalmaları, öz kültüre sıkı sıkıya bağlı kalma eğilimleri ve diller arası yapısal farklılıklardan kaynaklandığı belirtilmiştir (Yolcu & Şahin Yoluk, 2025). Bu noktada ise göçmenlerin uyum süreçlerinde öz kültürlerine bağlılıklarını sürdürme eğiliminde oldukları söylenebilir. Ayrıca öğrencilere destek sağlanması noktasında okulların finansal ve fiziki alt yapı yetersizlikleri de uyum

sürecini olumsuz etkileyen faktörler arasında yer almaktadır (Palik & Østby 2023). Öğrencilerin uyum sürecinde karşılaştıkları problemler çok boyutlu biçimde ele alınmıştır. Dil öğrenimi, öğrencilerin akademik başarıları, sosyal ilişkileri ve kimlik gelişimleri üzerindeki etkileri bağlamında değerlendirilmiş; kültürel uyum ise normlar, değerler ve kimlik çatışmaları çerçevesinde analiz edilmiştir.

Bu çerçevede yürütülen pek çok çalışma, okul ve sınıf ortamlarında öğrenim gören göçmen öğrencilerin çok boyutlu problemlerle karşı karşıya kaldığını ortaya koymaktadır. Öğretmen, öğrenci ve velilerle gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda, göçmen öğrencilerin uyum sürecine ait problemler ele alınmıştır (Arslan & Uslu, 2020; Atalay vd.,2022; Börü & Boyacı, 2016; Çelik & İçduygu, 2019; Eren, 2019; Karabenick & Noda, 2004; Karlı Çalamak & Kılınc, 2021; Özcan, 2018; Şahin, 2020; Şeker & Aslan, 2015). Suriye göçmeni öğrencilerin, eğitim sistemine uyum sağlarken karşılaştıkları sorunlarını (Orakcı, 2025), öğrencilerin kültürel ve dilsel açıdan farklı okul ortamına uyumlarını (Yılmaz, 2024), eğitime erişimine ait engellerini ele alan (Güçlüten, 2024) çalışmalara rastlanmaktadır. Yapılan çalışmalar, göçmen öğrencilerin okul ortamında dil yetersizliği, ekonomik güçlükler ve sosyal uyum problemleri gibi çeşitli engeller nedeniyle Türk eğitim sistemine tam anlamıyla uyum göstermekte zorlandıklarını ortaya koymaktadır.

Göçmenler, göç edilen ülkede karşılaştığı yapısal, ekonomik ve sosyal zor koşullar nedeniyle dezavantajlı konuma düşmektedirler. Buna bağlı olarak, göçmenlerin topluma uyum süreçlerini desteklemek amacıyla bütünleştirici politikalar geliştirmekte ve çeşitli hizmet modelleri sunmaktadır. Özellikle Suriye göçmen bireylerin toplumsal dayanıklılıklarının artırılması, uzun vadeli uyumun sağlanması açısından kritik öneme sahiptir (Kunuroğlu vd., 2025). Okul çağındaki Suriyeli çocukların kaliteli eğitime erişimi ise, yalnızca bireysel gelişimleri açısından değil, aynı zamanda hem göçmen topluluğunun hem de Türkiye toplumunun ortak geleceği açısından stratejik bir rol oynamaktadır (Aksoy, 2020). Göçmen çocukların topluma uyumlarında okulun önemli işlevi dikkate alındığında (Ergün, 2022), eğitim ortamlarının uyum süreçlerini destekleyecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle göçmen öğrencilerinin sorunları hakkındaki tablonun iyi çözümlenmesi ilk adım olacaktır. Göçmen öğrencilerin yaşadıkları problemlerin ortaya konulması öğretim sürecinin iyileştirilmesi önemlidir. Bunun ilk kaynak olabilecek kendileri ve onları yakından gözlemleyen öğretmenlerinin gözünden öğrenme oldukça değerlidir. Hem göçmen öğrencilerin doğrudan deneyimlerine hem de onları sınıf ortamında yakından gözlemleyen öğretmenlerin görüşlerine başvurmak, alan yazında özgün ve anlamlı veriler sunma potansiyeli taşımaktadır. Öğrencilerin kendi ifadeleri, yaşadıkları dil, kültür ve aidiyet sorunlarını daha otantik bir şekilde yansıtırken; öğretmenlerin gözlemleri ise öğretim sürecinin yapısal ve pedagojik yönlerine ışık tutmaktadır. Bu nedenle, öğretim ortamında doğrudan yer alan her iki grubun görüşlerinin birlikte ele alınması, öğretim sürecinde karşılaşılan problemleri çok boyutlu bir bakış açısıyla ortaya koymayı mümkün kılmaktadır. Bu çalışma, Suriye göçmeni öğrencilerin öğretim sürecine uyumlarını hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin bakış açısıyla ele alarak, öğretim ortamlarında yaşanan güçlükleri, karşılıklı beklentileri ve destekleyici unsurları bütüncül bir biçimde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini yansıtmak ve anlamlandırmak, göçmen öğrencilerin eğitim sürecinde karşılaştıkları temel sorunların daha detaylı biçimde anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu çalışma, göçmen öğrencilerin öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunları hem öğrencilerin kendi deneyimlerinden hem de onları sınıf ortamında doğrudan gözlemleyen öğretmenlerin bakış açısından ele alarak, çok yönlü bir değerlendirme sunmaktadır. Alan yazında genellikle yalnızca öğrenci görüşlerine ya da öğretmen değerlendirmelerine odaklanan çalışmaların aksine, bu araştırma her iki grubun perspektiflerini bir araya getirerek daha kapsamlı ve dengeli bir analiz ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma, öğretim sürecine ilişkin mevcut uygulamalardaki sorunların daha bütüncül bir şekilde tespit edilmesine olanak tanıyacaktır. Çalışmada mevcut sürecin öznelere olan öğrenci ve öğretmenlere ait fikirler ve fikirlere dayalı önerilerin tespit edilmesi hedeflenmektedir. Çalışma çıktılarıyla beraber sürecin daha sağlıklı bir hale getirilmesi beklenmektedir. Çalışmada, Suriye göçmeni öğrencilerin öğretim sürecine uyumları hakkında kendilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma amacı temelinde oluşturulan araştırma soruları sırasıyla verilmiş:

1. Göçmen öğrencilerin, öğretim sürecinde karşılaştıkları olumsuz durumlara ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Göçmen öğrencilerin, öğretim sürecinde yaşadıkları olumlu durumlara ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Göçmen öğrencilerin, öğretim sürecinin iyileştirilmesine yönelik önerileri nelerdir?
4. Öğretmenlerin, göçmen öğrencilerle yürütülen öğretim sürecinde karşılaştıkları zorluklara ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Öğretmenlerin, göçmen öğrencilerle yürütülen öğretim sürecinde yaşadıkları olumlu deneyimlere ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Öğretmenlerin, göçmen öğrencilerin öğretim sürecinin geliştirilmesine yönelik önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırma, nitel araştırma deseni temel alınarak yürütülmüştür. Nitel araştırma, gözlem, görüşme gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olguların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulması sürecinin izlendiği çalışmalardır. Bu tür araştırmalar bireylerin bakış açılarından görebilmeyi ve bu bakış açıları oluşturan sosyal yapının ve süreçlerinin ortaya konulmasına olanak vermektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Creswell & Poth (2018), temel nitel araştırmanın, belirli bir olguyu anlamaya yönelik, katılımcıların deneyimlerini derinlemesine inceleyen esnek ve kapsamlı bir yaklaşım olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmada, öğrenciler ve öğretmenlerin deneyim ve görüşlerini derinlemesine anlamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve elde edilen veriler içerik analizi ile yorumlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcılarını, İstanbul'da yer alan bir devlet okulunda öğrenim gören öğrenciler ve bu okulda görev yapan öğretmenlerden oluşturmaktadır. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme türü seçilmiştir. Bu örnekleme türünde temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bireylerle çalışılmasıdır. Belirlenen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilmektedir (Büyüköztürk vd., 2023; Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu doğrultuda çalışmada kapsamında belirlenen öğrencilerin Suriye göçmeni olması ve öğretmenlerin ise öğretim vermiş oldukları sınıflarda Suriye göçmeni öğrencilerin bulunması göz önüne alınmıştır. Öğrenciler açısından, katılımcıların Suriye göçmeni olması temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin aktif olarak eğitim gördükleri okullarda öğrenimlerine devam ediyor olmaları önem taşımaktadır. Öğretmenlerin seçiminde ise, görev yaptıkları sınıflarda Suriye göçmeni öğrencinin bulunması esas alınmıştır. Bu sayede öğretmenlerin doğrudan göçmen öğrencilerle öğretim deneyimi olan bireylerden oluşması sağlanmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin ilgili sınıflarda belirli bir süre görev yapmış olmaları, eğitim alanındaki deneyimlerini artırmış ve araştırmaya katkı sağlamaları açısından önemli bir ölçüt olmuştur. Bununla birlikte Araştırmaya yalnızca 7. sınıf düzeyinde görev yapan öğretmenler dâhil edilmiştir. Bunun temel nedeni, araştırmanın yürütüldüğü okulda Suriyeli göçmen öğrencilerin en yoğun şekilde bu sınıf düzeyinde yer almasıdır. Ayrıca, bu düzeydeki öğretmenlerin göçmen öğrencilerle uzun süreli etkileşim kurmuş olmaları, onların öğretim sürecine ilişkin daha derinlemesine ve anlamlı deneyimlere sahip olma olasılığını artırmaktadır. Dolayısıyla çalışma grubunda yalnızca 7. sınıf öğretmenlerine yer verilmiştir.

Araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan göçmen öğrenciler, Suriye uyruklu olup ortaokul yedinci sınıf düzeyinde öğrenim görmektedirler. Çalışmaya katılım sağlayan göçmen öğrencilere ait bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1: Çalışmaya Katılım Sağlayan Göçmen Öğrencilere Ait Bilgiler

Öğrenci Kodu	Cinsiyet	Türkiye’de Bulunma Yılı	Konuşulan Dil
GÖ1	Kız	2	Arapça
GÖ2	Erkek	7	Türkçe
GÖ3	Erkek	4	Arapça
GÖ4	Kız	3	Türkçe
GÖ5	Erkek	6	Türkçe
GÖ6	Kız	7	Arapça
GÖ7	Kız	4	Türkçe
GÖ8	Kız	4	Arapça
GÖ9	Erkek	3	Arapça
GÖ10	Kız	3	Arapça

Tablo 1 incelendiğinde, çalışmaya katılım sağlayan göçmen öğrencilere ait bilgiler görülmektedir. Öğrencilerden 7’si 1-5 yıl aralıklarında, 3’ü 6-10 yıl aralıklarında Türkiye’de bulunmaktadır. Okul dışında ağırlıklı olarak öğrencilerin 6’sı Arapça, 4’ü Türkçe dilini kullanarak konuşmaktadır. Öğrenci grubu, Türkçe konulabilen ve anlayabilen toplam 10 kişiden meydana gelmektedir. Her bir göçmen öğrenci GÖK2A₁, GÖE7T₂, ... GÖK3A₁₀ biçiminde kodlanmıştır. “GÖK3A” ifadesi sırasıyla göçmen öğrenci, kız, 3 yıl ve Arapça anlamını taşımaktadır. Çalışmaya katılım sağlayan göçmen öğrencilerin 6’sı kız öğrenci; 4’ü erkek öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan öğretmen grubu, yedinci sınıflarda öğretim yapan toplam 10 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışmaya katılım sağlayan öğretmenlere ait bilgilere Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2: Çalışmaya Katılım Sağlayan Öğretmenlere Ait Bilgiler

Öğretmen Kodu	Cinsiyet	Branş	Eğitim Durumları	Mesleki Kıdem
Ö1	Kadın	Fen Bilimleri	Lisans	4
Ö2	Erkek	Fen Bilimleri	Lisans	3
Ö3	Erkek	İngilizce	Lisans	3
Ö4	Kadın	Fen Bilimleri	Lisans	8
Ö5	Erkek	Matematik	Yüksek Lisans	4
Ö6	Erkek	Türkçe	Lisans	9
Ö7	Kadın	Türkçe	Lisans	3
Ö8	Kadın	Türkçe	Yüksek Lisans	4
Ö9	Kadın	Fen Bilimleri	Yüksek Lisans	7
Ö10	Kadın	Fen Bilimleri	Doktora	13

Tablo 2 incelendiğinde, çalışmaya katılan öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler yer almaktadır. Katılımcı öğretmenlerin 4’ünün erkek, 6’sının ise kadın olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin 5’i fen bilimleri, 3’ü Türkçe, 1’i İngilizce ve 1’i matematik branşlarında görev yapmaktadır. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında, 6’sının lisans, 3’ünün yüksek lisans ve 1’inin doktora düzeyinde eğitim aldığı görülmektedir. Mesleki kıdemleri ise 1 ile 15 yıl arasında değişmektedir. Her bir öğretmen ÖKFL4₁, ÖEFL3₂, ... ÖKFD13 biçiminde kodlanmıştır. “ÖKFL4” ifadesi sırasıyla öğretmen, kadın, fen bilimleri, lisans ve 4 yıl anlamını taşımaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla elde edilmiştir. Görüşmeler, sosyal bilimlerde en sık kullanılan nitel veri toplama yöntemlerinden biri olarak gösterilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Katılımcıların araştırılan olguyla ilgili deneyimlerini açıkça ifade edebilmeleri açısından görüşme tekniğinin kullanılması uygun görülmektedir (Creswell, 2018). Görüşmeler belirlenen konuya dönük olarak bireylerin düşüncelerini kendi cümleleriyle ifade edebilmelerini kolaylaştırmaktır (Patton, 2018). Bu bağlamda çalışma amacını karşılaması gerekçesiyle çalışma kapsamında görüşmelerden yararlanılmasına karar verilmiştir. Araştırmada veri toplama amacıyla hazırlanan görüşme formu araştırmacılar aracılığıyla oluşturulmuştur. Görüşme

formu; katılımcılara ait demografik özellikleri tespit eden ve Suriye göçmeni öğrencilere verilen öğretime ait katılımcıların görüşlerini belirleyen dört sorunun yer aldığı iki bölümden oluşmaktadır. Hazırlanan görüşme formunun içeriği uzman görüşüne sunulmuş, iki alan uzmanından alınan dönütler sonrası düzenlenmiştir. Son şekli verilen görüşme formu dil ve anlatım açısından kontrolünün sağlanması amacıyla dil uzmanı tarafından da incelenmiştir. Sonraki aşamada hazır hale getirilen görüşme formu çalışma grubunda yer alan bireylere benzer niteliklere sahip olabilecek 3 kişiye uygulanarak, soruların pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmada, öncelikle etik kurul izni onayı alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya dâhil olan öğrenci ve öğretmenlerin gönüllük esasına dayalı olarak veri toplanmıştır. Katılımcılara ulaşılmadan önce, okul idaresi aracılığıyla öğrenci ve öğretmenlere araştırmaya katılım teklifi yapılmıştır. Katılım teklifini reddeden kişiler herhangi bir baskı veya yönlendirme olmaksızın sürece dâhil edilmemiştir. Katılım teklifini kabul eden öğrenciler için velilerden yazılı onay alınmış, tüm katılımcılar sözlü ve yazılı bilgilendirme formları ile süreç hakkında ayrıntılı olarak bilgilendirilmiştir. Katılım tamamen gönüllülük esasına dayalı olmuş, teklifi reddeden bireyler sürece dâhil edilmemiştir. Velilere araştırmadan önce amacı, süresi, görüşme konuları ve verilerin yalnızca bilimsel amaçla kullanılacağı bilgisi verilmiştir. Katılımcılara da sözlü ve yazılı bilgilendirme formları sunulmuş, kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı, analizlerde kod numaraları kullanılacağı ve verilerin başka amaçlarla paylaşılmayacağı güvence altına alınmıştır. Ayrıca araştırmacının, çalışmanın her aşamasında kontrolü sağlayacağı vurgulanmıştır. Öğrenci ve öğretmen ad-soyadları gizli tutulmuş ve her biri kodlanmıştır.

Göçmen öğrencilerle yapılan görüşmeler, katılımcılar tarafından verilen yanıtlara bir sınır çizilmeden ve yönlendirme yapılmadan tamamlanmıştır. Çalışma verileri görüşme formlarıyla elde edilmiştir. Çalışmanın verileri, katılımcı ortaokul öğrencileriyle ve öğretmenlerle sınıf ortamında yüz yüze yapılan görüşmelerle toplanmıştır. Görüşmeler, katılımcıların ders akışını bozmamak ve doğal iletişim ortamını korumak amacıyla sınıf ortamında, yalnızca araştırmacı ile katılımcının bulunduğu bir düzende yürütülmüştür. Dil bariyeri yaşayabilecek göçmen öğrenciler için sorular sade Türkçe ile yöneltilmiş, gerektiğinde açıklamalar yapılmıştır. Görüşmeler, ders akışını bozmamak ve katılımcıların kendilerini doğal iletişim ortamında ifade edebilmelerini sağlamak amacıyla sınıf ortamında yürütülmüştür. Görüşme sırasında sınıfta yalnızca araştırmacı ve katılımcı bulunmuş, dikkat dağınık unsurlar en aza indirilmiştir. Dil bariyeri yaşayabilecek göçmen öğrenciler için sorular sade ve anlaşılır Türkçe ile sorulmuş, gerektiğinde ek açıklamalar yapılmıştır. Sorular açık ve kısa cümlelerle ifade edilmiştir. Karmaşık akademik terimler yerine öğrencilerin aşina oldukları kelimeler tercih edilmiştir. Katılımcı, soruyu anlamadığında aynı soru farklı kelimelerle yeniden sorulmuş ve gerekirse örnekler verilmiştir. Katılımcılara yanıt vermeden önce düşünceleri için yeterli süre tanınmış, acele ettirilmemiştir. Yanıtlarını sözlü olarak ifade etmekte zorlanan öğrencilerin, gerektiğinde kısa notlar yazarak veya örnek vererek kendilerini anlatmalarına izin verilmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmeler ortalama 25-30 dakika, öğretmenlerle yapılan görüşmeler ise ortalama 15-20 dakika sürmüştür. Veri toplama süreci toplamda dört günde tamamlanmıştır. Araştırmacı, sürecin her aşamasını bizzat kontrol etmiştir.

Veri Analizi

Görüşme formundan elde edilen veriler içerik analizi tekniğine başvurulmuş, çözümlenmiştir. Sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan analiz yöntemlerinin başında gelmektedir. Objektif ve sistematik bir şekilde çıkarım yapılabilmesine imkan tanıyan bir tekniktir (Büyüköztürk vd., 2023). Nitel verilerin analiz edilmesindeki süreç, analiz edilmek üzere hazırlanan verilerin düzenli bir biçimde toplanıp bir araya getirilmesiyle başlamaktadır. Sonraki aşamada bir araya getirilen verilerin incelenmesine geçirilerek, belirli kodlar altında ayrıştırılarak tablolar halinde sunulması esasına dayanmaktadır (Creswell, 2018).

İçerik analizi, verilerin kavramsallaştırılması ve temalar yoluyla kavramlar arasındaki örüntünün açıklanması sürecinin temelini oluşturmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Çalışmada

katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler sırasında elde edilen ses kayıtları araştırmacı tarafından hiçbir müdahale aynı şekilde yazıya geçirilmiştir. Yazıya geçirilen veriler araştırmacı tarafından okunmuştur ve derinlemesine incelenmiştir. Görüşme verilerinin anlamlı kısımları analize dâhil edilmiş ve anlamlı olmayan kısımlar ise çıkarılmıştır. Sonraki aşamada her bir görüş irdelenerek, benzer görüşler bir araya getirilmiş ve tekrar okunmuştur. Benzer görüşlere ait kodlar oluşturulmuştur. Benzer görüşlerin ifade etmiş oldukları fikirler göz önüne alınarak başlıklar verilerek kategoriler altında toplanmıştır. Böylelikle her bir görüş kodlanmış, kodlar birbirine bağlanmış ve kategoriler haline getirilmiştir. Her bir koda ait frekans değerlerine bakılmış ve hesaplanmıştır (Büyüköztürk vd.,2023; Yıldırım & Şimşek, 2018). Frekans değerleri hesaplanırken, bir katılımcının birden fazla koda cevap vermesi durumu dikkate alınmıştır. Tamamlanan içerik analizi sonrasında, araştırma soruları temel alınarak bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Çalışmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Çalışma nitel araştırma ilkeleri çerçevesinde geçerliliği ve güvenirliliğinin sağlanması aşaması titizlikle yürütülmüştür. Veri çeşitliliğinin sağlanması amacıyla farklı katılımcı gruplarından öğrenciler ve öğretmenlerden veriler elde edilmiştir. Bu noktada toplanan verilerin karşılaştırılması ve doğrulanması hedeflenmiştir. Bunun yanında, çalışmanın geçerliliğini desteklemek amacıyla elde edilen bulgular bağlamı içerisinde öğrenci ve öğretmen görüşlerine ait doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Ayrıca belirlenen bazı katılımcılara görüşmelerden elde edilen temalar paylaşılmış ve verilerin onların deneyimlerini yansıtmayı yansıtmadığı teyit edilmiştir. Araştırmacı tarafından süreç ilişkin notlar tutmuş ve ön yargılardan arınmış bir analiz süreci izlenmiştir.

Miles & Huberman (2016)'ın güvenirlilik formülünden yararlanılarak çalışmanın güvenirlilik hesaplaması gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler hem araştırmacı tarafından hem de iletilen farklı alan uzmanı tarafından bağımsız biçimde incelenmiştir ve analiz edilmiştir. Veri kodlama sürecinde görev alan bağımsız araştırmacı, nitel veri kodlama sürecince hâkim ve yeterli deneyime sahiptir. Nitel veri analizinin ön plana çıktığı birçok çalışma gerçekleştirmiştir. Bununla beraber kodlama yapan araştırmacı eğitim alanında doktora derecesine sahip ve ayrıca göçmen eğitimi alanında çalışmış bir alan uzmanıdır. Dolayısıyla ikinci kodlayıcı, bu çalışmada yer alan temalara ve bağlama ilişkin kavramsal bilgiye ve içeriksel donanımı içermektedir. Veri kodlama sürecinde, araştırmacı ile birlikte alanında deneyimli bir ikinci görev almıştır. İkinci kodlayıcı, nitel veri analizi konusunda eğitilmiş olup, bağımsız olarak kodlama yapmıştır. Kodlayıcılar arasındaki uyum, Miles & Huberman (2016) formülü kullanılarak hesaplanmış ve yüksek düzeyde tutarlılık sağlanmıştır. Kodlama süreçleri sonrasında ortaya çıkan farklılıklar üzerinde görüşmeler yapılarak mutabakat sağlanmıştır. Bağımsız biçimde yapılan iki farklı kodlamalar, her iki alan uzmanının bir araya gelerek sorulara ait yanıtların birer birer incelenmesi sağlanarak ve kontrol işlemi tamamlanmıştır. Farklı kodların incelenmesi sırasında, araştırmacı ve uzman işaretlemeleri sonucunda "Görüş Birliği" ve "Görüş Ayrılığı" sayıları belirlenmiş, güvenirlilik kat sayısı fikir birliği bulunanların, fikir birliği bulunan ve fikir birliği bulunmayanların toplamına bölünerek 100 ile çarpılmasıyla hesaplanmıştır. Bu doğrultuda, görüşme sorularının güvenirlilik yüzdeleri her soru için ayrı ayrı hesaplanmış ve ortalama değer %91 olarak elde edilmiştir. Hesaplanan değer en az 70 olması gerekliliği (Miles & Huberman, 2016) sağlanmış ve çalışmanın güvenirliliğinin oldukça iyi bir değerde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tablo biçiminde sunulan bulguların altına açıklamalar yapılmış ve katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Bulgular

Çalışmada, öğretmenlerden ve Suriye göçmeni öğrencilerden elde edilen veriler analiz edilmiş ve elde edilen bulgular sunulmuştur.

Suriye Göçmeni Öğrencilerden Elde Edilen Bulgular

Suriye göçmeni öğrencilerin, öğretim sürecinde karşı karşıya kaldıkları olumsuz durumlar ilişkin bulgular Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3: Göçmen Öğrencilerin Öğretim Sürecinde Karşı Karşıya Kaldıkları Olumsuz Durumlara İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Göçmen Öğrencilerin Öğretim Sürecinde Karşılaştıkları Olumsuz Durumlar	Dil Problemleri	Türkçeyi Tam Anlayamama	7
		Kavramların Anlaşılmasında Güçlük	5
		Her Sözcüğe Hâkim Olamama	5
		Derste Yavaş Yazma	4
		Yazılı Sorularını Çok Yavaş Okuma	3
		Yazılı Sorularını Anlayamama	3
		Verilen Ödevleri Anlayamama	3
		Öğretmenleriyle Tam Anlaşamama	3
	Akranlarıyla Anlaşmada Güçlük Yaşama	2	
	Ders Akışı Problemleri	Konuların Ağır Gelmesi	6
		Ders Kitaplarını Anlayamama	6
		Ders Takibini Yapmama	4
Matematik İşlemlerini Çözememe		3	
Paragraflar Sorularını Yapamama		3	
Uyum Problemleri	Bilimsel Kavramların Zor Anlaşılmaması	1	
	Arkadaşları Tarafından Küçümsenme	3	
	Derse Katılım Sağlamama	2	
	Bazı Durumlarda Çekingen Olma	2	
Veli Problemleri	Öğretmen Kızır Korkusu	1	
	Velilerin Yardımcı Olmaması	4	
	Ailenin Maddi Zorluk Yaşama	1	

Tablo 3 incelendiğinde, Suriye göçmeni öğrencilerin öğretim sürecinde karşılaşılabilecekleri olumsuz durumlara ait bulgular görülmektedir. Öğrenci görüşleri; “Dil Problemleri”, “Ders Akışı Problemleri”, “Uyum Problemleri” ve “Veli Problemleri” olmak üzere 4 kategori altında toplanmıştır. “Dil Problemleri” başlığı altında öğrencilerin 7’si “Türkçeyi Tam Anlayamama”, 5’i “Kavramların Anlaşılmasında Güçlük” ve “Her Sözcüğe Hâkim Olamama” kodlarında görüş belirtmiştir. “Ders Akışı Problemleri” kategorisi altında 6 öğrenci “Konuların Ağır Gelmesi” ve “Ders Kitaplarını Anlayamama”, 4 öğrenci ise “Ders Takibini Yapmama” kodları altında fikrini belirtmiştir. “Uyum Problemleri” kategorisinde, 3 öğrenci “Arkadaşları Tarafından Küçümsenme”, 2 öğrenci “Derse Katılım Sağlamama” ve “Bazı Durumlarda Çekingen Olma” kodlarıyla yaşanabilecek olumsuz durumlara işaret etmiştir. Son olarak “Veli Problemleri” kategorisinde ise 4 öğrenci “Velilerin Yardımcı Olmaması” ve 1 öğrenci “Ailenin Maddi Zorluk Yaşama” kodlarıyla olumsuz durumlarını açıklamıştır.

GÖK4A₈ kodlu öğrenci, “... Çok iyi bir Türkçem olmadığı için dersi anlayamıyorum hatta ödevlerimde ne demek istediğini anlamadığım için yapamıyorum bile. Bizim dilimizden farklı kelimeler var. Biz onları kolayca öğrenemiyoruz. Örneğin fen bilimleri dersinde benim daha önce duymadığım ve anlayamadığım çok kelime var. Mitoz bölünme konusu vardı, onu ben diğer arkadaşlarım gibi güzel anlayamadım. “şeklinde görüşlerini belirterek dil anlamında yaşamış oldukları problemlere işaret etmiştir. GÖE7T₂ kodlu öğrenci, “Bazı derslerin konuları bana fazla zor geliyor. Özellikle fen ve matematik derslerini anlamakta çok zorluk çekiyorum. Arkadaşlarım

matematik işlemlerini hemen yapabiliyorlar ama ben yapamıyorum. Hatta bazen dersi kaçırıyorum...” biçiminde ders akışında oluşan olumsuz duruma ait fikirlerini sunmuştur. GÖK3A₁₀ kodlu öğrenci “... *Aslında derste kalmak istiyorum ama arkadaşlarım ve öğretmenimden çekiniyorum. Bazı arkadaşlarım yanlış yaparsam benimle dalga geçiyorlar ve ben de bu yüzden korkuyorum tahtaya kalkmaya.*” ifadeleriyle uyum anlamında yaşanan sorunlara değinmiştir.

Suriye göçmeni öğrencilerin, öğretim sürecinde yaşadıkları olumlu durumlar ilişkin bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Göçmen Öğrencilerin Öğretim Sürecinde Yaşadıkları Olumlu Durumlara İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Göçmen Öğrencilerin Öğretim Sürecinde Yaşadıkları Olumlu Durumlar	Ders Akışı	Derste Oyun Oynama	7
		Eğlenceli Vakit Geçirme	5
		Derste Çok Mutlu Olma	5
		Dersten Sıkılmama	4
		Dersi Zevkle Dinleme	4
		Bol Soru Çözümü Yapma	2
	Öğretmen Niteliği	Anlaşılmayan Yerlerin Tekrarlaması	6
		Öğretmenin İlgilenmesi	4
		Öğretmenin Güler Yüzlü Olması	3
		Öğretmenin Sınava Hazırlık Yapması	2
		Öğretmenin Ek Ders Yapması	2
		Öğretmenin Yavaş Anlatması	2
		Öğretmenin Sınırlı Olmaması	1
	Akran Grubu Niteliği	Arkadaşlarının Materyallerini Paylaşması	4
		Grup Çalışmasının Eğlenceli Olması	2
		Arkadaşların Yardımcı Olması	2

Tablo 4 incelendiğinde, Suriye göçmeni öğrencilerin öğretim sürecinde karşılaşabilecekleri olumlu durumlara ait bulgular görülmektedir. Öğrenci görüşleri; “Ders Akışı”, “Öğretmen Niteliği” ve “Akran Grubu Niteliği” olmak üzere 3 farklı kategori altına yerleştirilmiştir. “Ders Akışı” kategorisi altında 7 öğrenci “Oyun Oynama”, 5 öğrenci “Eğlenceli Vakit Geçirme” ve “Derste Çok Mutlu Olma” kodlarında görüşlerini ifade etmişlerdir. “Öğretmen Niteliği” kategorisinde öğrencilerden 6’sı “Anlaşılmayan Yerlerin Tekrarlaması” 4’ü “Öğretmenin İlgilenmesi” ve 3’ü ise “Öğretmenin Güler Yüzlü Olması” kodlarında fikirlerini ifade etmişlerdir. “Akran Grubu Niteliği” altında ise 4 öğrenci “Arkadaşlarının Materyallerini Paylaşması”, 2 öğrenci ise “Grup Çalışmasının Eğlenceli Olması” ve “Arkadaşların Yardımcı Olması” kodlarıyla yaşanan olumlu durumları açıklamışlardır.

GÖE4A₃ kodlu öğrenci, “... *Özellikle fen bilimleri dersinde farklı oyunlar oynuyoruz ve etkinlikler yapıyoruz. Öğretmenimin sadece soru çözmesinden daha iyi anlıyorum oyun ile. Hem de daha kolay tahtaya çıkıyorum. Bu da beni çok mutlu ediyor.*” şeklinde ders akışına ait olumlu fikrini öne sürmüştür. GÖE6T₅ kodlu öğrenci ise “*Öğretmenim anlamadığım bir yer olursa teneffüste veya okul çıkışında bana daha basit bir anlatım yapıyor. Öğretmenim soru sorunca bana kızıyor ve güler yüzlü hep. Zor konular olunca da daha yavaş anlatıyor biz anlayabilelim diye...*” öğretmen niteliğine ait görüşlerini ortaya koymuştur. GÖE3A₉ kodlu öğrenci akranlarının yardımseverliğine işaret ederek, “... *Öğretmenime sormadığım sorulara arkadaşım Selin’e sorabiliyorum. O da bana güzelce anlatıyor. Hatta bazen defterini bana okumam için veriyor.*” biçiminde açıklama yapmıştır.

Suriye göçmeni öğrencilerin, öğretim süreçlerinin iyileştirilmesi amacıyla sunulan önerilere ilişkin bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Göçmen Öğrencilerin Öğretim Sürecinin İyileştirilmesine Ait Sundukları Öneriler

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Göçmen	Ders Akışına Ait Öneriler	Derste Daha Fazla Oyun Oynanmalı	7
		Etkinlik Zamanı Fazla Olmalı	5
		Daha Kolay Sorular Çözülmeli	5

Öğrencilerin Öğretim Sürecine Ait Önerileri	Ders Materyalleri Farklı Olmalı		2
	Öğretmen Niteliğine Ait Öneriler	Öğretmen Daha Yavaş Anlatmalı	6
		Öğretmenlerin İlgi Göstermeli	5
	Akran Grubu Niteliğine Ait Öneriler	Arkadaşlarım Anlayış Göstermeli	4
		Arkadaşlarım Yardımcı Olmalı	4

Tablo 5 incelendiğinde, Suriye göçmeni öğrencilerin öğretim sürecine uyumlarının iyileştirilmesine ait önerilere ait bulgular görülmektedir. Öğrenci görüşleri; “Ders Akışına Ait Öneriler”, “Öğretmen Niteliğine Ait Öneriler” ve “Akran Grubu Niteliğine Ait Öneriler” kategorileri altında sunulmuştur. “Ders Akışına Ait Öneriler” kategorisinde 7 öğrenci “Derste Daha Fazla Oyun Oynanmalı”, 5 öğrenci “Etkinlik Zamanı Fazla Olmalı” ve “Daha Kolay Sorular Çözülmesi” kodlarında görüşlerini açıklamıştır. “Öğretmen Niteliğine Ait Öneriler” kategorisinde öğrencilerden 6’sı “Öğretmen Daha Yavaş Anlatmalı” ve 5’i ise “Öğretmenlerin İlgi Göstermeli” kodlarında düşüncelerini ifade etmiştir. Son olarak da “Akran Grubu Niteliğine Ait Öneriler” kategorisinde 4 öğrenci, “Arkadaşlarım Anlayış Göstermeli” ve “Arkadaşlarım Yardımcı Olmalı” kodlarında fikirlerini beyan etmiştir.

GÖK2A₁ kodlu öğrenci, “... Belki Türk arkadaşlarım biraz bizi anlasalar ve alay etmeseler daha kolay sınıfı sevebilirim ve okula istekli gelebilirim. Mesela bir yeri anlamazsam ve soru sorsam Türk arkadaşım bana yardım etse ödevimi biraz olsun kolay yaparım belki” şeklinde akranlarının bu süreçteki davranışlarına özen göstermesi gerektiğine dair öneride bulunmuştur. GÖK3T₄ kodlu öğrenci, “... Öğretmenimi anlıyorum diğer arkadaşlarım için daha hızlı anlatmak zorunda. Ama biraz da bizim için yavaşlasa biz ne dediğini daha iyi anlayabilirim. Öğretmenim hep oyun oynatıyor bu yüzden çok seviyorum. Oyunları biraz daha fazla derste oynatsa bence daha başarılı olurum.” biçiminde ders akışına ve öğretmen niteliğine işaret ederek tavsiyelerini ifade etmiştir. GÖK4T₇ kodlu öğrenci “ Öğretmenimiz etkinlik derste yapar. Bence daha çok etkinlik yapmalı. Hem de daha kolay soru çöze ben yanlış yaparım korkusuna girmem. En azından benim gibi öğrencilere kolay sorsa mutlu olurum. Keşke olmaz belki ama bizim ödev kâğıtlarımızı ayrı hazırlayabilse başarılı olduğumu görebilirim...” ifadeleriyle ders akışına yönelik önerilerini açıklamıştır.

Öğretmenlerden Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin gözlemleri sonucunda göçmen öğrencilerinin öğretim sürecinde karşı karşıya kaldıkları olumsuz durumlar ilişkin bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6:Öğretmenlerin Öğretim Sürecinde Karşı Karşıya Kaldıkları Olumsuz Durumlara İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Öğretmenlerin Öğretim Sürecinde Karşılaştıkları Olumsuz Durumlar	Dil Problemleri	Dil Anlaşmazlıkları	9
		Okumada Eksiklik	6
		Yazmada Eksiklik	6
		Kavramların Soyutluğu	5
		Mevcut Kavram Yanılgıları	4
		Derste Not Almada Zorlanma	4
		Kavramları Yanlış Anlamlandırma	3
		Ders Sürecini Takip Edememe	7
		Materyallerde Eksiklik	6
	Ders Akışı Problemleri	Sınavlarda Başarısızlık	6
		Devamsızlığın Fazla Olması	5
		Yetersiz Hazır bulunuşluk	4
		Derse Katılımda Özgüven Yetersizliği	3
		Teknolojik Araçlara Sahip Olmaması	2
		Akranlarıyla Yaş Farkının Çok Olması	7
		Arkadaşları Tarafınca Reddilmesi	5
	Akran Grubu Problemleri	Arkadaşlarından Yalıtma	4

	Arkadaşlarından Çekinme	2
	Sınıf Kültürlerinin Farklı Olması	4
Kültürel ve Aile Yapısı Problemleri	Aile Ortamının Elverişli Olmaması	2
	Aile Bireyi Sayısının Fazla Olması	1
	Ekonomik Anlamda Zayıf Olmaları	1

Tablo 6, öğretmenlerin göçmen öğrencilerin öğretim sürecinde karşı karşıya kaldıkları olumsuz durumlara ait bulgular göstermektedir. Öğretmen görüşleri; “Dil Problemleri”, “Ders Akışı Problemleri”, “Akran Grubu Problemleri” ve “Kültürel ve Aile Yapısı Problemleri” olmak üzere toplamda 4 kategori altında toplanmıştır. “Dil Problemleri” kategorisinde 9 öğretmen “Dil Anlaşmazlıkları”, 6 öğretmen “Okumada Eksilik” ve “Okumada Eksilik”, 5 öğretmen ise “Kavramların Soyutluğu” kodlarında görüşlerini ifade etmiştir. “Ders Akışı Problemleri” kategorisinde öğretmenlerin 7’si “Ders Sürecini Takip Edememe”, 6’sı “Materyallerde Eksiklik” ve “Sınavlarda Başarısızlık”, 5’i “Devamsızlığın Fazla Olması”, 4 ‘ü ise “Yetersiz Hazır bulunuşluk” kodlarında fikirlerini beyan etmiştir. “Akran Grubu Problemleri” kategorisi altında “Akranlarıyla Yaş farkının Çok Olması” kodunda 7 öğretmen ve “Arkadaşlarından Yalıtma” kodunda 4 öğrenci görüş belirtmiştir. “Kültürel ve Aile Yapısı Problemleri” kategorisi başlığında ise 4 öğretmen “Sınıf Kültürlerinin Farklı Olması” ve 2 öğretmen “Aile Bireyi Sayısının Fazla Olması” kodlarında açıklama yapmıştır.

ÖEFL3₂ kodlu öğretmen, “... Göçmen öğrencilerimiz aslında henüz sınıfımıza yeni gelmemiş olsalar da, ders anlatımı yaptığım sırada farklı kavram ve sözcükleri anlamakta güçlük yaşıyorlar. Vermiş olduğum kavramlara önceden hiç hâkim olmamaları veya yabancı olması dolayısıyla yanlış anlamlandırabilmeleri büyük bir sorun olabiliyor. Diğer yandan yazma ve konuşma becerilerinde aksaklıklar derse olan ilgilerini kaybettirebiliyor. Yazdırdığım yazıları sözle söylememe akıllı tahtada açıp yazdırmama rağmen yazma sürecinde dil farklılığı açısından zorlandıklarını görebiliyorum.” şeklinde dil anlamında var olan problemlere işaret etmiştir. ÖETL9₆ kodlu öğretmen, “ Öğrenciler birçok sebepten ders sürecini takip etmekte oldukça zorlanabiliyorlar. Onlara verebileceğim daha kolay bir seviyede materyale sahip değilim. Bu nedenle kendim konu alanını daha basit hale getirerek çalışma kâğıtları hazırlayama gayret gösteriyorum. Çocuklar daha zor ve ileri düzey bu konuları öğrenmek için yeterli bir alt yapıya sahip olmadıkları düşüncesindeyim...” biçiminde ders akışına ait yaşanan sorunlar hakkında fikirlerini belirtmiştir. ÖKFD13₁₀ kodlu öğretmen, “... Sınıfın yaş ortalaması 13 olsa da göçmen öğrencilerin yaşı 15-16 olup sınıf ortalamasını geçebiliyor. Dolayısıyla akranlarından daha büyük bir yaş grubunda olmaları onları olumsuz etkileyebilmektedir. Bununla beraber Türk arkadaşları onları konuşmalarıyla yargılayıp bazen alay etmeleri onların uyumunu daha da güçleştirebiliyor. Üstelik çocuklar okulda yaşadıkları bir yana, evdeki durumları dolayısıyla da öğretim süreçleri zedelenebiliyor.” görüşleriyle düşüncelerini ortaya koymuştur

Öğretmenlerin, göçmen öğrencilerin öğretim sürecinde yaşadıkları olumlu durumlara ilişkin bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Öğretmenlerin Öğretim Sürecinde Yaşadıkları Olumlu Durumlara İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Öğretmenlerin Öğretim Sürecinde Yaşadıkları Olumlu Durumlar	Ders Akışı	Okulu Sevme	6
		Konuları Anlamaya Gayret Gösterme	6
		Ödevlerini Yapma	5
		Dersten Fazla Sıkılmamaları	5
		Derse Katılmaya Çalışmaları	4
		Öğretmenlerine Bağlı Olmaları	4
		Derse Kolay Motive Edilebilmeleri	3
	Akran Grubu	Türk Arkadaşlarının Yardım Etmesi	4
		Türk Arkadaşlarıyla Bazen Uyumlu Olması	3
		Arkadaş Velilerinin Pozitif Tutumları	3

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmenlerin öğretim sürecinde karşılaşılabilecekleri olumlu durumlara ait bulgular görülmektedir. Öğretmen görüşleri; “Ders Akışı” ve “Akran Grubu” kategorileri altına yerleştirilmiştir. “Ders Akışı” kategorisinde 6 öğretmen “Okulu Sevme” ve

“Konuları Anlamaya Gayret Gösterme”, 5 öğretmen “Ödevlerini Yapma” ve “Dersten Fazla Sıkılmamaları”, 4 öğretmen ise “Derse Katılmaya Çalışmaları” ve “Öğretmenlerine Bağlı Olmaları” kodlarından görüşlerini ortaya koymuştur. “Akran Grubu Niteliği” kategorisi altında öğretmenlerden 4’ü “Türk Arkadaşlarının Yardım Etmesi”, öğretmenlerden 3’ü “Türk Arkadaşlarıyla Bazen Uyumlu Olması” ve “Arkadaş Velilerinin Pozitif Tutumları” kodlarında fikirlerini belirtmiştir.

ÖKFL4₁ kodlu öğretmen, “...Göçmen öğrenciler her ne kadar yaşanan olumsuzluklar gerekçesiyle diğer akranlarından geride olsa, gösterdikleri gayretler ile öne çıkıyorlar. Aslında okulu ve derse girmeyi seviyorlar. Derste verdiğim ödevleri ellerinden geldiğince yapmaya çalışıyorlar.” ve Ö8 kodlu öğretmen, “Göçmen öğrenciler motive etmek diğerlerine nazaran daha kolay. Bizim ilgimizle daha fazla okula bağlanabiliyorlar. Öğretmenlerine sevgi gösteriyorlar. Güler yüz göstermemizden mutlu oluyorlar...” biçiminde ders akışında var olan olumlu durumları görüşlerini belirtmişlerdir. ÖKFY7₉ kodlu öğretmen, “Genel anlamda arkadaş çevresinde dışlanma yaşasalar da bazı Türk arkadaşları tarafından sevildiklerini ve onlarla güzel vakit geçirdiklerini gözlemledim. Bununla birlikte az da olsa ailecek görüşen göçmen ve Türk ailelere rastlamak, velilerin göçmenlere karşı olumlu tutumlarını görmek güzel...” ifadeleriyle düşüncelerini aktarmıştır.

Öğretmenlerin, göçmen öğrencilerin öğretim sürecinin iyileştirilmesi amacıyla sunulan önerilere ilişkin bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Öğretmenlerin Öğretim Sürecinin İyileştirilmesine Ait Sundukları Öneriler

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Öğretmenlerin Öğretim Sürecine Ait Önerileri	Dile Ait Öneriler	Yazma Çalışmaları Yapılmalı	8
		Okuma Eksikliği Giderilmeli	6
		Konuşma Dersleri Yapılmalı	5
		Akran Diyalogları Kurmaları Sağlanmalı	4
		Ailelere Türkçe Eğitim Verilmeli	3
	Ders Akışına Ait Öneriler	Basit Düzeyde Konular Öğretilmeli	8
		Yaş Aralığına Uygun Sınıfa Dâhil Edilmeli	8
		Görsel Ağırlıklı Çalışma Kâğıtları Hazırlanmalı	6
		Kavram Yanılgıları Tespit Edilmeli	4
		Hazır bulunuşluk Seviyeleri Arttırılmalı	4
		Ek Dersler Yapılmalı	3
		Ayrı Ödevlendirmeler Yapılmalı	3
	Ayrı Sınav Yapılmalı	3	
	Akran Grubuna Ait Öneriler	Türk Akranlarla Grup Çalışmaları Yapılmalı	5
		Akranlarıyla Sosyal Aktivitelere Dâhil Edilmeli	4
Okul Dışı Etkinlikler Yapılmalı		2	

Tablo 8 incelendiğinde, öğretmenlerin göçmeni öğrencilerin öğretim süreci uyumlarının iyileştirilmesine ait sunmuş oldukları bazı önerilere ait bulgular görülmektedir. Öğretmenlerin sunduğu öneriler; “Dile Ait Öneriler”, “Ders Akışına Ait Öneriler” ve “Akran Grubuna Ait Öneriler” kategori başlıklarında toplanmıştır. “Dile Ait Öneriler” kategorisinde 8 öğretmen “Yazma Çalışmaları Yapılmalı”, 6 öğretmen “Okuma Eksikliği Giderilmeli” ve 5 öğretmen “Konuşma Dersleri Yapılmalı” kodlarında görüşlerini belirtmiştir. “Ders Akışına Ait Öneriler” kategorisi altında öğretmenlerden 8’i “Basit Düzeyde Konular Öğretilmeli” ve “Yaş Aralığına Uygun Sınıfa Dâhil Edilmeli”, 6’sı “Görsel Ağırlıklı Çalışma Kâğıtları Hazırlanmalı”, 4’ü “Kavram Yanılgılarının Tespit Edilmeli” ve “Hazır bulunuşluk Seviyeleri Arttırılmalı” kodlarında fikirlerini öne sürmüştür. “Akran Grubuna Ait Öneriler” kategorisi başlığında 5 öğretmen “Akranlarıyla Sosyal Aktivitelere Dâhil Edilmeli”, 4 öğretmen “Türk Akranlarla Grup Çalışmaları Yapılmalı” ve 2 öğrenci ise “Okul Dışı Etkinlikler Yapılmalı” kodlarında düşüncelerini ifade etmiştir.

ÖEİL3₃ kodlu öğretmen, “... Öğrenciler uyum sürecinde en fazla dil problemleri dolayısıyla zorluk yaşıyorlar. Bu yüzden öncelikle öğrencilerin dil becerilerini iyileştirilmesi dönük çalışmalar daha faydalı olacaktır. Öğrencilere okuma-yazma faaliyetlerine dayalı egzersizler yaptırmak gerekli ve buna dönük faaliyetlere odaklanılmalıdır.” biçiminde dil problemlerinin kaldırılmasına

ait önerileri vurgulamıştır. ÖEMY4₅ kodlu öğretmen, “*Müfredatta yer alan bazı konular öğrencilere zor ve ağır gelebiliyor, hele ki konu göçmen öğrenciler olunca zorlanma derecesi artıyor. Göçmen öğrenciler konuları anlamakta zorlandıkları için konular daha basitçe aktarılabilir. Örneğin madde konusunu anlatıyorsak, onlara sadece katıların eriyerek sıvı olduğunu kavratmamız yeterli olabilir. Bu doğrultuda da ona uygun çalışma kâğıdı hazırlanabilir...*” görüşleriyle ders akışına yönelik önerilerini belirtmiştir. ÖKTL3₇ kodlu öğretmen, “*...Göçmen öğrencileri sürece uyum edilmesinin kolaylaştırılması için öncelikle bireylerin kendilerini ortama ait hissettirmek gerektiğini düşünüyorum. Bu yüzden onları Türk arkadaşlarıyla kaynaştırmak için grup çalışmalarını yaygınlaştırmalı ve özellikle beraber bir ürün üretmeye teşvik etmelidir.*” ifadeleriyle akran grubuna ait önerilerini ortaya koymuştur.

Tartışma ve Sonuç

Çalışmada, Suriye göçmeni öğrencilere öğretim sürecine uyumlarına ait görüşlerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmada, Suriye göçmeni öğrencilerin öğretim sürecine uyumları hakkında kendileri ve öğretmenlerinin görüşlerinin tespit edilmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda hem öğretmenler hem de göçmen öğrencilerin; sürece ait olumlu ve olumsuz durumlar ortaya konulmuştur. Bununla beraber sürecin iyileştirilmesine yönelik öneriler de tespit edilmiştir.

Öğrencilerin en önde gelen olumsuz durumun yaşadıkları dil problemleri olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin farklı bir dil geçmişine sahip olmaları, farklı kavramları kolaylıkla öğrenebilmelerine, çevreyle iletişim kurabilmelerine engel teşkil etmektedir. Özellikle öğretim sürecinde verilen derslerde yer alan farklı kavramların göçmenlere soyut ve yabancı gelebilmesi bu sorunu daha da ön plana çıkarabilmektedir. Öğretmenler görüşlerinde, göçmen öğrenciler tarafından kavramların öğrenilememesi veya yanlış öğrenmelerin gerçekleşebileceğine işaret etmiştir. Bununla beraber dil probleminin göçmen öğrencilerin, öğretmen ve Türk arkadaşlarıyla iletişim kurabilmesini güçleştirebilmektedir. Gençoğlu (2021) çalışmasında benzer biçimde göçmen öğrencilerin çocukların uyum göstermelerindeki engeller arasında en önde dilsel sorunların geldiği ifade edilmektedir. Kiremit vd.(2018) öğretmen görüşlerin doğrultusunda göçmen çocukların okula alışma sürecinde yaşadıkları en büyük problemin dil bilmeme olduğunu tespit etmiştir. Diğer yandan alan yazında birçok çalışma göçmen öğrencilerde dil problemleri ve buna dayalı iletişimsel problemlerin ders sürecini etkilemiş olduğu vurgulamaktadır (Arslan & Uslu, 2020; Atalay vd., 2022; Başar vd.,2018; Baysal & Çimşir, 2020; Erdem, 2017; Free vd.,2014; Guo vd.,2021; Khalid & Cansoy, 2023). Stathopoulou & Dassi (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda, öğretime uyum sürecinde karşılaşılan başlıca sorunların dil, davranış sorunları ve bu öğrencilere yönelik eğitim materyallerinin olmaması olduğunu tespit etmişlerdir. Dolayısıyla alan yazın çalışmalarına ait sonuçlar, mevcut çalışmayı destekler niteliktedir. Göçmenlerin arkadaşlarıyla iyi anlaşamaması ve hatta bazen Türk öğrenciler tarafından dışlandıkları çalışmada ulaşılan diğer bir sonuçlardandır. Bazı öğrencilerin ise dil problemi engellerini aşamayıp öğretmenleriyle iletişim sorunları yaşadığı saptanmıştır. Yiğit vd.(2021), göçmenlerin, öğretmenlere ve akranlarıyla iletişime geçemedikleri ve okula uyumu olumsuz etkilendiği belirtilmiştir.

Araştırma bağlamında Suriyeli öğrencilerin yaş ölçütü arka plana alınarak, bazı durumlarda yaşı küçük öğrenciler yüksek seviyeli sınıflara; bazı durumlarda ise büyük öğrencilerin düşük seviyeli sınıflara yerleştirildiği sonuçları göze çarpmaktadır. Bu noktada henüz gerekli hazır bulunuşluğu göstermeyen öğrencilerin uygun olmayan sınıflarda öğrenim gördüğü çıkarımı yapılabilmektedir. Aynı şekilde Agcadağ Çelik (2019), yaş kriterini göz ardı ederek sınıflara öğrencileri yerleştirdiklerini problemini çalışmasında ortaya çıkarmıştır. Suriye göçmeni öğrencilerin uyum aşamalarını etkileyebilecek diğer bir sorunun aile yapısından kaynaklı olduğu ortaya konulmuştur. Öğrenci velilerin hem ekonomik anlamda düşük bütçeli olması hem de Türkçe konuşmayı bilmemeleri, öğretim sürecinde göçmen öğrencilerin karşılıklarına çıkabilecek engellere dâhil edilmiştir. Bu noktada velilerin ekonomik durumları nedeniyle bazı materyalleri karşılayamamaları, aile birey sayılarının fazla olması gerekçesiyle birçok ihtiyaçlarının geri planda atılması öğretime yansiyabilecek olumsuzluk olabilecektir. Türkçe bilmemeleri ödev yapma sürecinde öğrencilere yardımcı

olmalarıyla ilişkilendirilebilmektedir. Öğrencinin ev ortamında ders içeriğine dönük sorabileceği sorulara yanıt alamamakta ve öğrenci ilgisiz kalabilmektedir. Veli- Şensin (2016) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre, Suriyeli öğrencilerin velilerin Türkçe bilmemesi engellerden biri olarak gösterilmektedir. Başka bir çalışmada elde edilen bazı öğrencilerin maddi kaygılar nedeniyle bazı durumlarda evi birden fazla aile ile paylaştıkları ve istedikleri yaşam koşullarına sahip olmadıkları bulgusu (Gökmenoğlu & Kömleksiz, 2019), çalışma bulgularıyla örtüşme göstermektedir.

Öğrencilerin ders kitaplarını yeterince anlamamaları, ödevlendirmeleri tam olarak yerine getirememeleri, ders materyallerini kullanmamaları, konuları anlamakta zorlanmaları, mevcut araştırmada erişilen diğer bulgulardır. Öğretmenler de göçmen öğrencilerle ortak paydada buluşarak, göçmen öğrencilere görsel ağırlıklı ve daha basit materyallere ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır. Benzer biçimde Şahin & Doğan (2018) tarafından Suriyeli öğrencilerin öğretim sürecinde dil problemi yaşadıkları, materyallerin onlar için olduğu bireyler açısından ağır olduğu bulgularını ortaya konulmuş olması, mevcut çalışmamıza ciddi boyutta dayanak sağlamaktadır. Öte yandan öğrencilerin sınıf içi etkinliklerde çekimser davrandığı belirlenmiştir. Bu durumun ise ders akışında yararlanabilecek oyun ve farklı faaliyetlerle giderilebileceğini yargısına ulaşmak mümkündür.

Altunay & Dede (2019)'nin yaptığı araştırma bulguları; dil bilmemeye bağlı sorunların ve ekonomik yetersizliklerin göçmenlerin uyum sürecindeki engelleri olduğunu belirlemiştir. Eren (2019) aracılığıyla gerçekleştirilen bir çalışmada göçmen öğrencilerin eğitim sürecindeki problemleri; dil sorunu, öğretim materyallerinin eksikliği, veli desteğinin yetersizliği, göçmenlere karşı olumsuz tutum, öğretim sürecinde yöntem ve tekniklerinin çeşitlendirilmemesi ve öğretim sürecine istenilen katılımın sağlamaması şeklinde sıralamaktadır. Benzer biçimde Koşar & Aslan (2020) göçmen öğrencilerin dil-iletişim, kültür farklılığı, aile yapısı farklılığı, aile bireylerinin kalabalık olması, maddi imkânsızlık gibi temel sorunlar yaşadıklarını çalışma sonuçlarında belirtmektedir. Yapılan diğer bir çalışmada rehber öğretmen ve müdür yardımcılarının görüşleri çerçevesinde, göçmen öğrencilerin ders takibi, okul ve sınıf kurallarına uyum sürecinde sorunlar yaşadıkları ortaya konulmaktadır (Takır & Özerem, 2019). Gerçekleştirilen pek çok çalışma, göçmen çocukların eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılım sağlamalarında var olan engelleri; ekonomik yaşam koşulları, erişim güçlüğü, dil ve kültürel uyumsuzlukları, uygun materyaller ve nitelikli kaynakların bulunmaması olarak sıralanmaktadır (Aydeniz & Sarıkaya, 2021; He, Bettez & Levin, 2015; Peterson, 2011; Teltemann & Rauch, 2018). Çalışmada sonuçları çerçevesinde göze çarpan güzel sonuçların var olduğu görülmektedir. Suriye göçmeni öğrencilerin öğretim süreçlerinde yaşadıkları problemlerin yanında deneyimlemiş oldukları olumlara da rastlanmaktadır. Bazı Türk öğrencilerin göçmen öğrencilerle oldukça iyi anlaştığı, göçmen öğrencilerin akranları ve öğretmenlerini sevdiği, öğrenme sürecinde ellerinden gelen gayreti sergiledikleri, ödevlerini ellerinden geldiğinde yapabildikleri, ders sürecinde eğlendikleri ve zevk aldıkları ulaşılan olumlu bulgular arasındadır.

Göçmenler açısından sürecin iyileştirilmesine yönelik hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından sunulan önerilerin başında, dil ve iletişim problemlerinin giderilmesi gerektiği gelmektedir. Öğrencilere okuma-yazma gibi dile dönük becerileri geliştirecek faaliyetlerin yapılmasına ihtiyaç duyulduğu savunulmaktadır. Bununla beraber ailelere de Türkçe konuşmalarını sağlayacak eğitimlerin verilmesi gerektiği de vurgulanmaktadır. Arkadaşlarıyla beraber konuşma diyalogları oluşturularak ve grup çalışmalarına özendirilerek, Türk ile Suriye göçmeni öğrencilerin uyumu kolaylaştırılabilir. Ailelere ve göçmen öğrencilere verilecek bir dil eğitimiyle (Yurdakul & Tok, 2018), göçmen eğitime ait öğretmenlere verilecek bir hizmet eğitimiyle (Aydeniz & Sarıkaya, 2021), öğrencileri okulda destekleyecek dil becerilerinin sağlanmasıyla (Teltemann & Rauch, 2018), göçmenlere uygun arkadaş gruplarının oluşturulup dahil edilmesiyle (Ziaian vd.,2018) dil problemlerinin aşılabileceği beklenmektedir. Öğrencilere daha anlaşılır ve görsel ağırlıklı çalışma kâğıtları hazırlanarak, ders konuları basitleştirilerek aktarılması, ders akışının daha fazla oyun ve etkinlikler ile sürdürülmesi gerekliliğine çalışma sonuçlarıncaya vurgu yapılmaktadır. Özetle, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin Suriye göçmeni öğrencilerin sürece uyumunda var olan görüşlerinin ortak bir paydada buluştuğunu ve birçok noktada kesişme gösterdiğini söylemek mümkündür.

Öneriler

Çalışma sonucunda, özellikle üzerinde durulan bazı konulardan yola çıkılarak öneriler sunulmaktadır. İlk aşamada uygulayıcılara ve yöneticilere önerilerde bulunulmuştur. Öğrencilerin dil problemlerini gidermeye yönelik sistematik okuma-yazma ve konuşma etkinliklerine ağırlık verilmelidir. Göçmen öğrencilerin Türk akranlarıyla etkileşim kurabilecekleri sosyal ve akademik ortamlar artırılmalı; bu doğrultuda sınıf içi ve dışı grup etkinlikleri planlanmalıdır. Ders içerikleri, göçmen öğrencilerin bilişsel düzeylerine göre daha sadeleştirilmiş ve görsel açıdan zenginleştirilmiş materyallerle desteklenmelidir. Var olan kavram bilgileri dikkate alınmalı; bu bilgiler üzerine yapılandırılmış öğretim etkinlikleri planlanmalıdır. Anlam güçlüğü yaşanan konularda, gerektiğinde öğrencinin ana diline dayalı destekleyici öğretim yöntemlerine başvurulabilir. Derslerde daha basit soru yapıları, yavaşlatılmış anlatım teknikleri ve oyun/etkinlik temelli yöntemler tercih edilmelidir. Ek destek dersleri, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapılandırılmalıdır. Öğrencilerin yaş grubu ve akademik hazır bulunuşlukları dikkate alınarak uygun sınıflara yerleştirme yapılmalıdır. Göçmen öğrencilerin sınıf ve okul ortamına uyumu kolaylaştırmak için okul içi ve dışı sosyal faaliyetlere katılımları teşvik edilmelidir. Ders sürecine ait öneriler göz önüne alındığında; göçmen öğrencilere konular daha hafifletilmiş düzeyde aktarılmalı, anlaşılır ve görselliğin bol olduğu çalışma kâğıtları hazırlanmalıdır. Öte yandan da gelecekte mevcut konu üzerinde çalışacak araştırmacılara yönelik öneriler ortaya konulmuştur. Göçmen öğrencilerin yaşadığı dil sorunlarının nedenlerini daha ayrıntılı ortaya koymak üzere, müfredat yeterliliği, hazırlık sınıfı uygulamaları ve ders saati dağılımı gibi değişkenlerin incelendiği çalışmalar yapılabilir. Öğrencilerin farklı branşlardaki başarı durumları karşılaştırmalı olarak ele alınarak, branş bazlı destek ihtiyacı belirlenebilir. Göçmen öğrencilerin toplumsal aidiyet duygusu ve sınıf içi etkileşim düzeylerine odaklanan psiko-sosyal temelli nitel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Lisans Bilgileri

Siirt Eğitim Dergisi'nde yayınlanan eserler Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Copyrights

The works published in Siirt Journal of Education are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Etik Beyannamesi

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen kurallara uyulduğunu ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirmediğimizi beyan ederiz. Aynı zamanda yazarlar arasında çıkar çatışmasının olmadığını, tüm yazarların çalışmaya katkı sağladığını ve her türlü etik ihlalinde sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu bildiririz.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik kurul adı: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu tarihinde onay

Etik kurul karar tarihi: 05.02.2025

Etik kurul belgesi sayı numarası: 2025.02

Kaynakça

- Agcadağ Çelik, İ. (2019). Sınıf öğretmenleri gözünden Suriyeli mülteci çocuklar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(66), 662-680.
- Aksoy, E. (2020). Türkiye'deki Suriyeli göçmen çocukların okullaşma durumları. *Akademik Hassasiyetler*, 7 (14) , 37-51.
- Altunay, E.,& Dede, M. (2019). Göçmen öğrencilerin eğitim süreci açısından okullar arası işbirliğine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(1), 127-144. <https://doi.org/10.12984/eggedf.474018>
- Altunbaş, A. (2020). Türkiye'de yaşayan göçmenlerin üniversite eğitiminden memnuniyetlerinin Konya'daki Suriyeli öğrenciler örneği üzerinden değerlendirilmesi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 64-74. <https://doi.org/10.32329/uad.772646>
- Arslan, Ü. G., & Uslu, F. (2020). Türkiye'de ortaöğretim düzeyinde eğitim-öğretim gören göçmen öğrencilerin öğrenim sürecinde yaşadıkları zorluklar. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 203-216. <https://doi.org/10.51119/ereegf.2020.6>
- Atagül, M.G., Özen, R.B., Ergün, E., Akın, K., Özbayrak, G., & Yaman, Ö.M. (2025). Rehber öğretmenlerin gözünden mülteci çocukların eğitimdeki sorunları ve okul sosyal hizmetinin önemi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 29(1), 127-148. <https://doi.org/10.20296/tsadergisi.1406625>
- Atalay, N., Kılıç, Z., Anılan, B., Anılan, H., & Anagün, S. Ş. (2022). Suriyeli mülteci çocukların Türk okullarındaki eğitimleri: ilköğretim öğretmenlerinin deneyimleri. *Journal of Qualitative Research in Education*, 29, 264-282.
- Aydeniz, S., & Sarıkaya, B. (2021). Göçmen çocukların eğitiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi, Türkiye'de ve Dünyada Göçmen Eğitimi*, 385-404. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.959700>
- Başar, M., Akan, D., & Çiftçi, M. (2018). Mülteci öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğrenme sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1571-1578. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.427432>
- Baysal, Z. N., & Çimşir, S. (2020). Türkiye'ye göç ile gelen uluslararası ilköğretim öğrencilerinin kendi perspektiflerinden okulda arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 71-87.
- Börü, N., & Boyacı, A. (2016). Göçmen öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarında karşılaştıkları sorunlar: Eskişehir ili örneği. *Electronic Turkish Studies*, 11(14), 123-158. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies>.
- Bravo-Moreno, A. (2009). Transnational mobilities: migrants and education. *Comparative Education*, 45(3), 419-433. <https://doi.org/10.1080/03050060903184981>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Erkan-Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2023). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
- Çelik, Ç., & İçduygu, A. (2019). Schools and refugee children: The case of Syrians in Turkey. *International Migration*, 57(2), 253-267. <https://doi.org/10.1111/imig.12488>
- Doğan, A., & Avcioğlu, A. (2022). Kapsayıcı eğitimin yadsınamaz gerçeği: Göçmen çocukların eğitim sorunlarının incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 987-1015. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1083492>

- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.
- Eren, Z. (2019). Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre göçmen çocukların eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 213-234.
- Ergün, N. (2022). Göçmen Öğrencilerin uyumlarında temasın rolü. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 1519-1550. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1103431>
- Free, J. L., Križ, K., & Konecnik, J. (2014). Harvesting hardships: Educators' views on the challenges of migrant students and their consequences on education. *Children and Youth Services Review*, 47, 187-197. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.08.013>
- Gençoğlu, C. (2021). Geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların eğitim sürecine katılım ve uyumlarına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, Türkiye'de ve Dünyada Göçmen Eğitimi*, 281-308. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.960414>
- Gökmenoğlu, T., & Kömleksiz, F. Ö. (2019). Göç ve çeşitlilik: KKTC'ye göçle gelen lise öğrencilerinin uyumuna yönelik bir durum saptama çalışması. *Başkent University Journal of Education*, 6(2), 265-281.
- Guo, Y., Maitra, S., & Guo, S. (2021). Exploring initial school integration among Syrian refugee children. *International Migration*, 59(6), 172-185. <https://doi.org/10.1111/imig.12829>
- Güçlüten, Ç. (2024). Access to education of Syrians under temporary protection in the changing and developing Turkish education system: Barriers and Suggestions. *İctimaiyat(Türk Eğitim Sisteminde Değişimler ve Yeni Eğilimler)*, 77-93. <https://doi.org/10.33709/ictimaiyat.1513907>
- Gün, M., & Yüksel, S. (2021). Dünyada göçmen eğitimi politikaları bağlamında Türkiye'nin göçmen eğitimi sürecinin değerlendirilmesi ve çözüm önerileri. *Milli Eğitim Dergisi, Türkiye'de ve Dünyada Göçmen Eğitimi*, 1031-1053. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.960056>
- Güncör, C. (2018). Göç olgusunun eğitim sistemine etkilerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 3(1) , 59-71.
- He, Y., Bettez, S. C., & Levin, B. B. (2015). Imagined community of education: Voices from refugees and immigrants. *Urban Education*, (7) 1-29. <https://doi.org/10.1177/0042085915575579>
- Heath, A., Rothon, C.,& Kilpi, E. (2008). The second generation in Western Europe: Education, unemployment and occupational attainment. *Annual Review of Sociology*, 34,211-235. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.34.040507.134728>
- International Organization for Migration – Displacement Tracking Matrix. (2024). *Türkiye: Migrant Presence Monitoring Situation Report – June 2024*. <https://dtm.iom.int/reports/turkiye-migrant-presence-monitoring-situation-report-june-2024>
- Işık, M., Bahat, İ. , Öncüler, İ. & Özdemir, A. (2021). İstanbul ili Beylikdüzü ilçesinde yaşayan göçmen öğrencilerin deneyimlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, Türkiye'de ve Dünyada Göçmen Eğitimi*, 925-950 <https://doi.org/10.37669/milliegitim.959268>
- Karabenick, S. A., & Noda, P. A. C. (2004). Professional development implications of teachers' beliefs and attitudes toward English language learners. *Bilingual Research Journal*, 28(1), 55-75. <https://doi.org/10.1080/15235882.2004.10162612>
- Karlı-Calamak, E., & Kilinc, S. (2021). Becoming the teacher of a refugee child: Teachers' evolving experiences in Turkey. *International Journal of Inclusive Education*, 25(2), 259-28.
- Kendir, G., & Güneyle, A. (2021). KKTC'DEKİ göçmen öğrenci velilerinin eğitime ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi, Türkiye'de ve Dünyada Göçmen Eğitimi*, 991-1012

- Khalid, O.A.Y, & Cansoy, R. (2023). Educating refugee students in Türkiye: an inquiry into obstacles faced by school principals. *International Journal of Leadership in Education*, 1-27. <https://doi.org/10.1080/13603124.2023.2290142>
- Kışla, H. (2018). Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşleri ve uygulamaları. *Academy Journal of Educational Sciences*, 2(2), 134-146.
- Kiremit, R. F., Akpınar, Ü., & Akcan, A. T. (2018). Suriyeli öğrencilerin okula uyumları hakkında öğretmen görüşleri. *Kastamonu Education Journal*, 26(6), 2139-2149. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.428598>
- Koşar, S., & Aslan, F. (2020). İlkokul ve ortaokula devam eden göçmen çocukların eğitim sorunlarına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(4), 1799-1831.
- Kunuroglu, F., Yüzbaşı, D. V., Kaval, S., & Kucukyılmaz, E. (2025). Comparative evaluation of health status of Syrian refugee and Turkish children, alongside the factors influencing sociocultural adaptation of syrian children in Türkiye. *Child: Care, Health and Development*, 51(1), e70042. <https://doi.org/10.1111/cch.70042>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2016). *Nitel Veri Analizi* (Çev. Ed. Akbaba Altun, S. ve Ersoy, A.). Ankara: Pegem Akademi
- Orakcı, Ş. (2025). Analysis of educational process of Syrian refugee students to the Turkish education system. *Intercultural Education*, 36(3), 255-275. <https://doi.org/10.1080/14675986.2025.2453958>
- Otman, M., & Aydoğan, İ. (2024). Göçmen öğrencilerin örgün eğitime dâhil edilmesi sürecinde karşılaşılan problemler. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 6(10), 205-234.
- Öner, G., & Dur, H. (2023). Yabancı uyrukluların okula uyum süreçlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 285-307. <https://doi.org/10.34056/aujef.1173154>
- Özbek, D., Özdaş, F., & Kavan, N. (2021). Beden eğitimi öğretmenlerinin göçmen öğrencilere ilişkin görüşlerinin incelenmesi: bir durum çalışması. *Milli Eğitim Dergisi, Türkiye'de ve Dünyada Göçmen Eğitimi*, 785-806. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.958966>
- Özcan, A.S.(2018). Çokkültürlülük bağlamında Türkiye'nin okul öğrencilere yönelik eğitim politikası. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 17-29.
- Palik, J., & Østby, G. (2023). Interventions to improve refugee children's access to education and quality learning: A scoping review of existing impact evaluations. *International Review of Education*, 69(1), 227-247. <https://doi.org/10.1007/s11159-023-10004-2>
- Patton, M.Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çeviri M Bütün, SB Demir). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Peterson, S. D. (2011). Conflict, education and displacement. *Conflict and Education: An Interdisciplinary Journal*, 1(1), 1-5.
- Sariahmetoğlu, H., & Kamer, S. T. (2021). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi ve uyumu: sorunlar ve çözüm önerileri. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 612-634. <https://doi.org/10.21666/muefd.852569>
- Sarmini, I., Topçu, E., & Scharbrodt, O. (2020). Integrating Syrian refugee children in Turkey: The role of Turkish language skills (A case study in Gaziantep). *International Journal of Educational Research Open*, 1, 100007. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2020.100007>

- Schachner, M. K., Schwarzenhal, M., Van De Vijver, F. J., & Noack, P. (2019). How all students can belong and achieve: Effects of the cultural diversity climate amongst students of immigrant and nonimmigrant background in Germany. *Journal of Educational Psychology*, 111(4), 703.
- Stathopoulou, M., & Dassi, P. (2020). Teaching languages to students from refugee and migrant backgrounds around Europe: Exploring difficulties and teachers' beliefs. *International Online Journal of Education and Teaching*, 7(1), 60-82.
- Şahin, H. (2020). Göç olgusu, mülteci çocukların eğitimi ve Suriyeli mülteci çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu süreci. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(1), 377-394.
- Şahin, M., & Doğan, Y. (2018). Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda Fen Bilimleri öğretiminde karşılaşılan sorunlar: Nitel bir çalışma. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 1(1), 13-33.
- Şeker, B. D., & Aslan, Z. (2015). Refugee Children in the Educational Process: An Social Psychological Assessment. *Journal of Theoretical Educational Science*, 8(1), 86-105.
- Şimşek, H., & Kula, S. S. (2018). Türkiye'nin göçmen politikasında ihmal edilen boyut: eğitsel uyum programı. *Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 5-21.
- Şimşir, Z., & Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *İlköğretim Online*, 17(2), 1116-1134. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.419647>
- Takır, A., & Özerem, A. (2019). Göçle gelen yabancı uyruklu öğrencilerin okul ortamında karşılaştıkları sorunlar. *Folklor Edebiyat*, 25(97), 639-657. <https://doi.org/10.22559/folklor.972>
- Teltemann, J., & Rauch, D. (2018). Immigrant student achievement and education policy in Germany. *In Immigrant Student Achievement and Education Policy* (pp. 35-52). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-74063-8_3
- Üstündağ Şener, N., & Başkan, Z. (2021). Sosyal bilgiler dersinde geçen kavramlara yönelik mülteci öğrencilerin algıları. *Milli Eğitim Dergisi, Türkiye'de ve Dünyada Göçmen Eğitimi*, 595-612. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.960496>
- Yalçın, R. (2024). Türk eğitimindeki geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların yaşadıkları sorunların inceleyen araştırmaların incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 12(15), 71-109.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2024). Integration of displaced students into the culturally and linguistically different school environment. *Review of Education*, 12(3), e70004. <https://doi.org/10.1002/rev3.70004>
- Yiğit, A., Şanlı, E., & Gökalp, M., (2021). Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarına yönelik öğretmen, okul yöneticileri ve öğrencilerin görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 471-496. <https://doi.org/10.7822/omuefd.856750>
- Yolcu, E., & Şahin Yoluk, İ. (2025). Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenim sürecinin etkilerine yönelik öğretmen görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 19-31. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.1452956>
- Yurdakul, A., & Tok, TN (2018). Öğretmen gözüyle göçmen/mülteci öğrenci. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9 (2), 46-58.

Ziaian, T., H. de Anstiss, T. Puvimanasinghe, & E. Miller. (2018). Refugee students' psychological wellbeing and experiences in the Australian education system: a mixed-methods investigation. *Australian Psychologist*, 53(4), 345–354. <https://doi.org/10.1111/ap.12301>

Extended Summary

Introduction

Today, migration is the subject of comprehensive analysis in academic, political, and social contexts. Therefore, the issue of migration and migrant status should be prioritized over other debates and addressed comprehensively, and the difficulties experienced during the migration process should be effectively addressed. In different regions of the world, individuals leave their countries, either voluntarily or involuntarily, in search of a better life due to various factors (war, economic, etc.). The migration movements undertaken by individuals affect both themselves and the countries they migrate to in sociological, psychological, and economic terms (Işık et al., 2021). The potential effects of migration on societies are addressed in the context of social, political, and psychological impacts. In this regard, exclusion, difficulties in participating in social activities, adaptation problems, and economic difficulties, as well as psychological problems such as anxiety, stress, and depression, are frequently observed (Ergün, 2022). It is possible to state that the age group most affected by the social problems reflected in the migration process is children. The migration experience is a difficult process for children who have encountered traumatic situations and been forced to leave the countries they are accustomed to. School-age children are among the most disadvantaged individuals who may be affected by the conditions and problems they may encounter in the country of migration. The inadequacy of opportunities offered to disadvantaged migrant children may increase their vulnerability (Koşar & Aslan, 2020). Due to its geographical location and strategic importance, Turkey has become a center for significant migration flows (Şimşek & Kula, 2018). The civil war and turmoil experienced by Syrian citizens in their country have brought many problems to the country's order, leaving individuals unable to meet their most basic needs. It is an undeniable fact that Turkey is one of the countries receiving migration and that its education policies have been affected by migration movements (Şimşek & Kula, 2018). The fact that Syrian migrants, whose length of stay in our country is still uncertain, largely consist of children of school age, makes the value that should be given to them significant. Education is seen as an important tool in helping migrant students in our country adapt and leave their past negative experiences behind (Eren, 2019; Özbek et al., 2021). Reflecting and interpreting the views of teachers and students will provide a more detailed understanding of the fundamental problems migrant students encounter in the education process. This study presents a multifaceted assessment by addressing the problems migrant students encounter in the teaching process from both the students' own experiences and the perspective of teachers who directly observe them in the classroom environment. Unlike studies in the field that generally focus only on student views or teacher evaluations, this research brings together the perspectives of both groups, presenting a more comprehensive and balanced analysis. In this respect, the study will enable a more holistic identification of problems in current practices related to the teaching process. The study aims to identify the ideas of students and teachers, who are the subjects of the current process, and the suggestions based on these ideas. It is expected that the process will be improved with the results of the study. The study aims to reveal the views of Syrian refugee students and their teachers about their adaptation to the teaching process.

Method

The research was conducted based on a qualitative research design. Qualitative research involves the use of qualitative data collection methods such as observation and interviews, and follows the process of presenting facts in a realistic and holistic manner in their natural environment. This type of research allows for the examination of individuals' perspectives and the social structures and processes that shape these perspectives (Yıldırım & Şimşek, 2018). The participants in the study consisted of students attending a public school in Istanbul and teachers working at this school. Criteria sampling was selected from among the purposeful sampling methods for the study. Research data were obtained through semi-structured interviews. Interviews are considered one of the most

frequently used qualitative data collection methods in the social sciences (Yıldırım & Şimşek, 2018). The research was conducted after obtaining ethical committee approval. Data were collected on a voluntary basis from the students and teachers included in the research. Before contacting the participants, the school administration offered the students and teachers the opportunity to participate in the research. Those who declined the offer were not included in the process without any pressure or coercion. Written consent was obtained from the parents of students who accepted the invitation to participate, and all participants were informed in detail about the process through verbal and written information forms. The data obtained from the interview form was analyzed using content analysis techniques. This is one of the most frequently used analysis methods in the social sciences.

Findings

The situations encountered by Syrian refugee students during the teaching process are examined in terms of their positive and negative aspects, based on the views of students and teachers. According to student views, negative situations are explained in the categories of language problems, lesson flow problems, adaptation problems, and parent problems. In this context, students drew attention to problems related to language and the course process, particularly not fully understanding Turkish, difficulty understanding concepts, and struggling to follow the lessons. In addition, some students stated that they had difficulty adapting to their peers and that parental support was insufficient. Positive situations, according to student opinions, were grouped into the categories of course flow, teacher quality, and peer group quality. Students positively evaluated the use of games and fun activities to support lessons, teachers' repetition of unclear topics, and their relevant attitudes. Furthermore, peer support, material sharing, and group work were among the elements that facilitated the teaching process. When examining teacher opinions, it is seen that the negative experiences of immigrant students in the teaching process are concentrated within the framework of language problems, lesson flow problems, peer group problems, and issues related to cultural and family structure. Teachers focused particularly on language inadequacy, inability to follow the lesson, absenteeism, lack of preparedness, and cultural differences. In peer relationships, age differences and social adaptation problems were noted to negatively affect the process. Migrant students' efforts to enjoy school, try to understand lessons, do their homework, and participate in class were evaluated as positive developments.

Discussion, Conclusion and Recommendations

The study aimed to reveal the views of Syrian refugee students regarding their adaptation to the teaching process. The study aimed to determine the views of Syrian refugee students and their teachers about their adaptation to the teaching process.

It was found that the most prominent negative situation experienced by students was language problems. The fact that students have a different language background prevents them from easily learning different concepts and communicating with their environment. In particular, the fact that different concepts covered in the lessons during the teaching process may seem abstract and foreign to immigrants can further highlight this problem. Similarly, Gençoğlu (2021) states in his study that language problems are among the foremost obstacles to the adaptation of immigrant students. On the other hand, many studies in the field emphasize that language problems and related communication problems in immigrant students affect the learning process (Arslan & Uslu, 2020; Atalay et al., 2022; Başar et al., 2018; Baysal & Çimşir, 2020; Erdem, 2017; Free et al., 2014; Guo et al., 2021; Khalid & Cansoy, 2023). In the context of the research, it is noticeable that Syrian students are placed in higher-level classes in some cases and lower-level classes in other cases, based on the criterion of age. Similarly, Agcadağ Çelik (2019) revealed in his study that students were placed in classes without considering the age criterion. Other findings in the current study include students not understanding their textbooks sufficiently, not completing their assignments, not using teaching materials, and having difficulty understanding the topics. Teachers also emphasize that migrant students need more visually

oriented and simpler materials, finding common ground with them. Similarly, the findings by Şahin & Doğan (2018) that Syrian students experience language problems in the teaching process and that the materials are too difficult for them provide significant support for our current study. The findings of the research conducted by Altunay & Dede (2019) determined that problems related to not knowing the language and economic inadequacies are obstacles in the adaptation process of immigrants. A study conducted by Eren (2019) lists the problems of immigrant students in the education process as follows: language problems, lack of teaching materials, insufficient parental support, negative attitudes towards immigrants, lack of variety in teaching methods and techniques, and failure to ensure the desired participation in the teaching process. The top recommendation from both teachers and students for improving the process for immigrants is the need to address language and communication problems. It is argued that activities to develop language-related skills, such as reading and writing, are needed for students. It is suggested that a service training for teachers on immigrant education (Aydeniz & Sarıkaya, 2021) and language training for families and immigrant students (Yurdakul & Tok, 2018) would provide students with the language skills needed to support them at school.